

Scholengroep
BRUSSEL

KONINKLIJK ATHENEUM
ETTERBEEK
EDMOND MESENSLAAN 2
1040 BRUSSEL
TEL. (02) 738 70 40
FAX. (02) 732 64 33
kaetterbeek@kaetterbeek.be

VISIE

&

STAPPENPLAN

WERKGROEP LEERSTOORNISSEN

Besproken én aangepast door de werkgroep op de vergadering van
15.05.01

Beleidsklimaat en het kader waarin de werkgroep 'leerstoornissen' zich situeert

Men stelt vast dat op het beleidsniveau de laatste jaren de aandacht voor de leerstoornissen positief evolueert. Deze evolutie is erop gericht om binnen het gewoon onderwijs tegemoet te komen aan specifieke onderwijsbehoeften van 'bedreigde' leerlingen.

Enkele voorbeelden :

De toelichting bij het decreet met maatregelen voor het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 voor het basisonderwijs gaat in op de kerntaken van het secundair onderwijs en stelt :

“Scholen in het secundair onderwijs dienen elke leerling een volwaardige vorming te waarborgen. Het volwaardige karakter van die vorming is afhankelijk van de mate waarin de ontwikkeling van de leerling optimaal nagestreefd wordt. (...) Het spreekt voor zich dat vanuit een emancipatorische visie op het onderwijs het niet kan dat verschillen inzake sociale herkomst, geslacht en individuele persoonskenmerken de hier vooropgestelde ontwikkeling van de leerling zouden kunnen hinderen.”

In 'De resolutie betreffende de erkenning, de integratie en begeleiding van leerlingen met leerstoornissen' van 3 maart 1999 (zie bijlage) vraagt het Vlaamse Parlement aan de Vlaamse Regering de opvang- en begeleidingsmogelijkheden van de gewone school te verruimen opdat de gewone scholen voor leerlingen met leerstoornissen de nodige leerhulp, gekaderd in een handelingsplan, kunnen aanbieden en aan leerlingen en hun ouders het recht verlenen op een gemotiveerd verslag waarin op basis van een diagnostisch en handelingsgericht onderzoek maatregelen, hulpmiddelen en een handelingsplan – aangepast aan de individuele problematiek – opgenomen worden.

In haar antwoord op de vraag van Vlaams Volksvertegenwoordiger Kris Van Dijk haalt minister Vanderpoorten aan dat in het gewoon onderwijs reeds in het verleden een ganse reeks maatregelen werden genomen (o.m. de zorgverbredingsprojecten in het basisonderwijs) om de opvang- en begeleidingsmogelijkheden te verruimen. “Omdat vroegtijdige detectie en aanpak van leerproblemen essentieel is, lag het accent van de maatregelen vooral in het basisonderwijs. Dit betekent niet dat op het niveau van het secundair onderwijs geen verdere begeleiding meer nodig zou zijn. Daarom werd vanaf 1 september 2000 een project opgezet in het secundair onderwijs om scholen met bijzondere noden extra ondersteuning te geven. Ook binnen de gewone werking van de scholen zijn een aantal zaken mogelijk. Scholen zijn niet verplicht om met een leerstofjaarklassensysteem te werken en kunnen differentiëren. Scholen zijn vrij in het organiseren van hun evaluatiesystemen (schriftelijk/mondelinge examens, gebruik van spellingscontrole, het geven van meer tijd, het hanteren van een permanent opvolgingssysteem ...) (...)”
(Vraag nr. 26 van 22 november 2000 - zie bijlage)

Het Pedagogisch Project van het Gemeenschapsonderwijs roept elk personeelslid van het Gemeenschapsonderwijs op om te waken over de eerbiediging van de rechten van het kind in elke school. „Het PPGO biedt ieder individu de kansen op optimale ontwikkeling, wat niet leidt tot nivellering en standaardisering, maar tot verscheidenheid in de ontwikkeling op grond van eigen aard en bekwaamheid, waarbij iedereen aangepaste pedagogische-didactische hulp krijgt ...”
(circulaire ARGO/510/N-94-05)

...

We stellen vast dat ook op onze school enkele leerlingen met leerstoornissen hebben af te rekenen.

Een overzicht van de reeds gemelde leerstoornissen (per graad) – schooljaar 2000-2001 :

	<u>1ste graad</u>	<u>2de graad</u>	<u>3de graad</u>
dyslexie	12	1	1
dysorthografie	6	1	
dyscalculie	2		
ADHD	1		

(op een totaal van 559 leerlingen)

De pedagogische studiedag van 6 oktober 2000 met als thema ‘dyslexie’ heeft het lerarenkorps (nog meer) bewust gemaakt van de (extra) aandacht die wij als school aan ‘leergestoorde’ leerlingen moeten besteden. Wij gaan deze uitdaging niet uit de weg en kiezen resoluut voor een begeleidingsstrategie inzake leerstoornissen.

Begrip 'leerstoornissen'

Hiermee wordt een stoornis bedoeld die belet dat men tot automatiseren van (denk)handelingen komt die leiden naar een vlotte beheersing van een aantal vaardigheden.

Deze stoornis is van blijvende aard, omdat ze berust op neuro-chemische of neuro-fysiologische gronden.

Om terminologische verwarring te vermijden, moet er klaarheid bestaan over de precieze betekenis van de verschillende termen.

Afhankelijk van het getroffen gebied spreekt men van :

- 1) **dyslexie** : deficitair hardop voorlezen
- 2) **dysorthografie** : deficitaire spelling
- 3) **dysgrafie** : deficitair handschrift
- 4) **dyscalculie** : deficitair (metend) rekenen
- 5) **dyspraxie** : deficitaire handelingsschemata
- 6) **ADHD** : deficitaire aandacht en overbeweeglijkheid
- 7) **NLD (niet-verbale leerstoornis)** : deficitair ruimtelijk inzicht en zwak probleemoplossend vermogen ...

(uit : Inleiding tot bijzondere vormen van leer- en ander gedrag – P. van Vugt)

De werkgroep leerstoornissen

Samenstelling van de werkgroep 'leerstoornissen' :

- directie
- vertegenwoordiging van het onderwijzend personeel ;
- vertegenwoordiging van het ondersteunend personeel ;
- vertegenwoordiging van het CLB ;
- vertegenwoordiging van de ouders ;
- vertegenwoordiging van de leerlingen ;
- ervaringsdeskundigen en externe specialisten (neurolinguïsten, orthopedagogen, logopedisten e.a.)

De werkgroep leerstoornissen voorziet 4 vergaderingen per schooljaar, telkens voor :

- eind september
- eind november
- eind januari
- eind mei

De vergaderingen van de werkgroep leerstoornissen worden voorgezeten door de coördinator.

De werkgroep leerstoornissen staat in voor :

- **de ontwikkeling van een visie m.b.t. de opvang en begeleiding van leerlingen met leerstoornissen binnen het KAE ;**

De werkgroep leerstoornissen tekent het schoolbeleid uit m.b.t. de opvang en begeleiding van leerlingen met leerstoornissen.

De visietekst wordt na goedkeuring door de werkgroep leerstoornissen voorgelegd aan de directie, de schoolraad én het pedagogisch college.

De schoolraad, directie, pedagogisch college en de werkgroep leerstoornissen kunnen deze visietekst jaarlijks amenderen.

Schooljaar 2001-2002

- o **de uiteindelijke visietekst wordt voorgesteld op de vergadering van eind september.**

- **de samenstelling van een kernwerkgroep ;**

Binnen de werkgroep leerstoornissen wordt een kern aangeduid, die belast wordt met de opvolging van de individuele dossiers én de vertegenwoordiging van de (kern)werkgroep leerstoornissen op de klassenraden.

Deze kern bestaat uit 9 leden (1 coördinator, 1 afgevaardigde per leerjaar (uitzondering in de 1ste en 3de graad) en 1 afgevaardigde van het CLB) en wordt elk schooljaar opnieuw samengesteld (voor 1 juni van het vorige schooljaar).

1 ^{ste} graad – 1 ^{ste} leerjaar :	2 afgevaardigden
1 ^{ste} graad - 2 ^{de} leerjaar :	2 afgevaardigden
2 ^{de} graad – 1 ^{ste} leerjaar :	1 afgevaardigde
2 ^{de} graad – 2 ^{de} leerjaar :	1 afgevaardigde
3 ^{de} graad :	1 afgevaardigde

Enkel leden van het onderwijzend en ondersteunend personeel en CLB kunnen deel uitmaken van deze kernwerkgroep. Het is evident dat de directie elke vergadering van de kernwerkgroep kan bijwonen.

De leden van de kernwerkgroep beleggen hun vergaderingen naar eigen inzicht en noodwendigheid. Elk lid van de kernwerkgroep kan via de coördinator de kernwerkgroep samenroepen.

De vergaderingen van de kernwerkgroep worden voorgezeten door de coördinator.

Schooljaar 2001-2002

- o **de kernwerkgroep voor het schooljaar 2001-2002 wordt voor dat schooljaar uitzonderlijk samengesteld op de vergadering van eind september.**

- **de verwerking én opvolging van de meldingen ;**

Bij inschrijving wordt actief de aanwezigheid van leerstoornissen nagevraagd.

Het staat de ouders en/of leerling vrij melding te maken van de leerstoornis. Zij kunnen hiervoor gebruik maken van het formulier 'leerstoornissen'.

De leerling met een vermoedelijke leerstoornis wordt het best opnieuw onderzocht : resultaten van een 8-, 9- of 10-jarige bieden onvoldoende grond voor een contract. Er wordt aan het diagnostisch verslag een geldigheidsduur van 3 jaar toegemeten. Deze geldigheidsduur kan verlengd worden, mits een recent remediëringsplan van de behandelende specialist wordt voorgelegd.

De meldingsformulieren worden via het leerlingensecretariaat bezorgd aan de coördinator van de werkgroep leerstoornissen.

Schooljaar 2001-2002

- **op de vergadering van eind september wordt door de coördinator verslag uitgebracht over het aantal meldingen en de aard van de leerstoornissen.**

- **de screening ;**

De leerlingen van het eerste jaar worden voor 10 september gescreend op hun taalvaardigheidskennis. Dit gebeurt aan de hand van een genormeerd spellings- en leesonderzoek.

Schooljaar 2001-2002

- **genormeerd dictee 'Vier scholieren'**
- **gatendictee**
- **vrij schrijfproduct**

Het leesonderzoek wordt pas ingevoerd vanaf schooljaar 2002-2003.

De ouders krijgen de resultaten van de screening schriftelijk tegen uiterlijk 20 september.

Leerlingen met een markante uitval op het genormeerd spellings- en leesonderzoek kunnen worden doorverwezen naar het CLB en/of diagnostici.

Als er een vermoeden van leerstoornis is (ongeacht het leerjaar), dringt de noodzaak van een gerichte detectie zich op. De leraar die de leerstoornis meent waar te nemen signaleert dit aan de coördinator van de werkgroep leerstoornissen. De klassenraad kan de kernwerkgroep leerstoornissen vragen om een leerling aan een screening te onderwerpen.

Het stellen van diagnoses behoort NIET tot het takenpakket van de werkgroep leerstoornissen.

- **het ontwerp van de modaliteiten voor het uitschrijven van een contract ;**

De werkgroep leerstoornissen verzoekt de diagnostische specialisten om – in overleg met de leerling en ouders – contact op te nemen met de coördinator van de werkgroep en/of de vertegenwoordiger van het leerjaar waartoe de leerling behoort, en dit van zodra men een duidelijk beeld heeft van de leerstoornis.

De werkgroep leerstoornissen geeft de voorkeur aan een contract zoals deze werd ontworpen door Peter van Vugt (UIA) (cf. Logopedie – jaargang 11 nr. 3 – juni 1998) (zie bijlage).

Het contract is aangepast aan de individuele nood en mogelijkheden, d.w.z. cognitieve en emotionele mogelijkheden, van de 'leergestoorde' leerling.

De werkgroep leerstoornissen aanvaardt enkel diagnoseverslagen die :

- 1) niet ouder zijn dan 3 jaar of diagnoseverslagen (ouder dan 3 jaar) die gevolgd worden door een recent remediëringsplan van de behandelende specialist ;
- 3) bij voorkeur uitgeschreven zijn door een revalidatiecentrum of een diagnostisch specialist. Mits het voorleggen van een recent remediëringsplan volstaat de handtekening van een behandelende specialist.

De diagnosticerende specialist of behandelende specialist bepaalt aan de hand van ons 'maximaal' handelingsplan welke maatregelen passen bij de karakteristieken van de 'leergestoorde' leerling.

De maatregelen worden gegroepeerd in pakketten volgens vak en volgens de leerstoornis. (zie ook : de formulering van de sticordi-maatregelen)

In het contract wordt duidelijk vermeld dat het een aanpassende aanvulling op het schoolreglement is.

Afhankelijk van o.a. de financiële draagkracht, de betrokkenheid van de ouders en de noodzaak kan de school helpen zoeken naar een financiële tussenkomst voor een multidisciplinair onderzoek.

Het invoegen van een beheersingsclausule laat toe van het contract een pedagogisch werkinstrument te maken. Indien de leerling een manifeste onwil vertoont om, ondanks de geboden bijzondere kansen, de schoolse activiteiten ter harte te nemen, kan de klassenraad het contract (deels) herroepen.

In geval van flagrant misbruik kan de klassenraad het contract volledig én onmiddellijk herroepen.

Op voorstel van de kernwerkgroep, en na overleg met de klassenraad, wordt het contract ter ondertekening aan de directie, ouders én leerling voorgelegd.

De vertegenwoordiger van het leerjaar binnen de kernwerkgroep ziet er – in overleg met de klastitularis - op toe dat de leden van de klassenraad op de hoogte worden gebracht van :

- het bestaan van het contract ;
- de verleende vrijstellingen ;
- de dwingende adviezen ;
- de aanbevelingen.

- de formulering van de sticordi-maatregelen ;

Deze **stimulerende, compenserende, relativerende, relaterende en dispenserende** maatregelen kunnen beschouwd worden als technieken om hulp te bieden aan personen met een specifieke nood. Als dusdanig dient het hele pedagogische team hiervan op de hoogte te zijn.

De vertegenwoordiger van de werkgroep of kernwerkgroep leerstoornissen stelt de klassenraad in kennis van de vastgestelde leerstoornis.

De sticordi-maatregelen worden - na overleg met de diagnosticerende (of behandelende) specialisten – voorgesteld door de kernwerkgroep, maar worden uiteindelijk verleend door de klassenraad.

In het contract worden zij duidelijk omschreven in de rubrieken :

- vrijstellingen ;
- dwingende adviezen ;
- aanbevelingen.

Binnen deze categorieën worden de maatregelen gegroepeerd in pakketten volgens vak.

Schooljaar 2001-2002

- **Door middel van een schoolenquête die voor alle vakgroepen (dus ook voor niet-taalklassen) wordt georganiseerd, zal worden nagegaan welke sticordi-maatregelen haalbaar zijn. Elke vakwerkgroep bepaalt volledig autonoom haar gezamenlijk standpunt. De vakwerkgroep motiveert of verklaart tevens haar beslissing en vermeldt de knelpunten.**

Na verder overleg met de coördinator en de kernwerkgroep zal een inventaris opgesteld worden van maatregelen waarover een consensus bestaat.

Na bespreking door de werkgroep leerstoornissen én bekrachtiging door de directie kunnen de maatregelen in de vorm van een 'maximaal' handlingsplan worden gegoten, dat volkomen aansluit bij de mogelijkheden van onze school (eind september).

Dit 'maximaal' handelingsplan zal integraal deel uit maken van deze visietekst.

- de opvolging van leerlingen met leerstoornissen ;

De implementatie van het contract én de evolutie van de leerstoornis worden opgevolgd door de vertegenwoordiger van het leerjaar (o.m. in overleg met de klastitularis, de betrokken leerling en de ouders) en besproken in de kernwerkgroep.

De leden van de klassenraad, de directie en het CLB hebben het recht de contracten én de verslagen van de kernwerkgroep te raadplegen. Zij liggen ter inzage bij de coördinator van de werkgroep leerstoornissen.

De privacy van de leergestoorde wordt gewaarborgd door het pedagogisch beroepsgeheim.

De leerling (leergestoorde), zijn ouders én de behandelende specialist hebben de mogelijkheid om op regelmatige tijdstippen in contact te treden met de leden van de kernwerkgroep (o.m. op oudercontactavonden, op verzoek ...).

Individuele dossiers kunnen dus uitsluitend worden opgevolgd door directie, leden van het onderwyzend en ondersteunend personeel én CLB. M.a.w. individuele dossiers worden NIET behandeld tijdens de vergaderingen van de werkgroep leerstoornissen.

- het contact met diagnostici en begeleiders (logopedisten, ...) ;

Ervaringsdeskundigen en externe specialisten worden uitgenodigd om deel te nemen aan de vergaderingen van de werkgroep leerstoornissen.

In een eerste stap worden de begeleiders (logopedisten ...) van onze leerlingen uitgenodigd.

Men kan overwegen om in de toekomst ook vertegenwoordigers van o.m. diagnostische en therapeutische centra, revalidatiecentra, Sprankel vzw, COB (Leuven) ... uit te nodigen.

- de communicatie met de basisscholen ;

De werkgroep leerstoornissen vindt het uitermate belangrijk dat de basisscholen waarmee wij samenwerken en/of waar onze school leerlingen recruteert op de hoogte zijn van ons beleid m.b.t. de leerstoornissen.

Daarom organiseert de werkgroep leerstoornissen op regelmatige tijdstippen een 'bijpraat-avond' voor de betrokken directies én onderwijzers (vnl. van de derde graad basis-onderwijs).

Het is niet enkel de bedoeling dat de directies en onderwijzers op deze 'bijpraat-avond' een stand van zaken krijgen van ons beleid, maar dat ook zij ons informeren over hun ervaringen met, opvang en begeleiding van hun 'leergestoorde' leerlingen.

Mits het akkoord van de ouders kan de basisschool de informatie m.b.t. de voorgeschiedenis van de 'leergestoorde' leerling bezorgen aan de leden van de kernwerkgroep.

Schooljaar 2001-2002

- **de eerste 'update-avond' wordt gehouden in oktober 2001.**

- **de bemiddeling tussen de leerlingen, ouders, leraren, directie en CLB m.b.t. de problematiek van de vastgestelde leerstoornis ;**

De kernwerkgroep leerstoornissen kan – indien gevraagd – bemiddelen bij conflicten, misverstanden ... tussen de diverse partijen, betrokken bij de opvang en begeleiding van de 'leergestoorde' leerling.

- **de sensibilisering van leraren, leerlingen en ouders voor de diverse leerstoornissen ;**

Ter ondersteuning van het schoolteam zal herhaaldelijk bijkomende informatie over leerstoornissen worden verspreid (o.m. via internet).

Er wordt werk gemaakt van de uitbouw van een infotheek met publicaties, ... over de diverse leerstoornissen. Hiervoor zullen financiële middelen gevraagd worden aan de VGC, de Scholengroep Brussel en de Vriendenkring.

Schooljaar 2001-2002

- **de coördinator informeert bij de VGC, Scholengroep Brussel en Vriendenkring of voor dit initiatief budgetten kunnen worden vrijgemaakt.**

In overleg met de oudervereniging kunnen activiteiten op touw gezet worden om de ouders te sensibiliseren voor de diverse leerstoornissen.

Deze activiteiten kunnen georganiseerd worden in samenwerking met BOCO (Brussels Overleg- en Coördinatiecentrum), ROGO (Raad voor Ouders van het Gemeenschapsonderwijs) en EVO (Educatieve Vereniging voor Ouderwerking).

Schooljaar 2001-2002

- **de oudervereniging wordt op de hoogte gebracht van het schoolbeleid m.b.t. de leerstoornissen.**

De oudervereniging kan – indien zij dit wenst – een beroep doen op de werkgroep leerstoornissen om een thema-avond rond één of andere leerstoornis te organiseren.

De 'leergestoorde' leerling kan vrij bepalen wanneer zijn klasgenoten op de hoogte worden gebracht van zijn leerstoornis. De leerling kan ook bepalen op welke manier dit het best gebeurt (bv. de leerling deelt het zelf mee aan zijn klasgenoten, de briefing van de leerlingen gebeurt via de klastitularis ...).

Het is belangrijk dat de lln. ook duidelijke informatie krijgen omtrent de leerstoornis van hun mede-ll. In bepaalde gevallen kunnen zij worden ingeschakeld om hun 'leergestoorde' mede-lln. te begeleiden (bv. lenen van notities, bijhouden van agenda ...)

Niet-dyslectische leerlingen die klagen over 'oneerlijke' beoordeling van dictee, moet men bijvoorbeeld uitleggen dat dyslexie een hardnekkige leerstoornis is. Men moet hen er attent op maken dat niet dysorthografie, maar wel dyslexie het grote struikelblok is als er bordschema's, cursussen of handboeken moeten worden gelezen, of strips, websites en onderschriften op televisie.

Schooljaar 2001-2002

- **de coördinator kijkt samen met de klastitularissen (organisatoren) van 'de eerste schooldag' op welke manier reeds vanaf de eerste schooldag lln. kunnen worden gesensibiliseerd voor de problematiek van de leerstoornissen.**